

วรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาริวิจัยมาก่อน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วรวบรวมวิเคราะห์และสรุปถึงสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ 2 ประการ ดังนี้

1. พัฒนาการทางจริยธรรม และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
2. การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัฒนาการทางจริยธรรมและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นักจิตวิทยาส่วนใหญ่ยอมรับว่าจริยธรรมมีพัฒนาการขึ้นมา เป็นลำดับจากวัยทารก ถึงวัยรุ่นใหญ่ และให้ความสำคัญแก่อิทธิพลทางสังคม แต่ก็ยังมีผู้มีความเห็นแตกต่างกัน จนเกิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมแบ่งตามลักษณะสำคัญเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดจริยธรรมที่รู้จักกันแพร่หลาย 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

นักจิตวิทยาในทฤษฎีนี้เชื่อว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝัง ชักเสลาพัฒนาขึ้นจากแรงขับพื้นฐานภายในจิตใต้สำนึกของคน และจากสังคม วัฒนธรรม ผู้ใกล้ชิด ผู้เลี้ยงดู บุคคลที่นับถือ เด็กจะพัฒนาบุคลิกลักษณะ ค่านิยม มาตรฐานจริยธรรมในสังคม โดยการถือคนตามอย่าง จนเกิดมโนธรรมภายในใจ รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

นักจิตวิทยาในทฤษฎีนี้เชื่อว่า บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมตั้งแต่เกิด และบิดามารดาเป็นผู้สอนให้เด็กทราบถึงแนวปฏิบัติในสังคม แรงขับพื้นฐานมาจากความต้องการทางชีววิทยาและหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) ทางคำพูด การแสวงหารางวัลตลอดจนการลงโทษ เพื่อให้เด็กปรับตัว

ทั้งอารมณ์และพฤติกรรม เข้ากับ เกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรม

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Developmental Theory)

นักจิตวิทยาในทฤษฎีนี้เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมมีกระบวนการทางความคิดเป็นพื้นฐานและเป็นองค์ประกอบของการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แรงจูงใจเบื้องต้นมักเกี่ยวกับการยอมรับ การแข่งขัน การรู้วาทนเองมีความสามารถ การตระหนักในตน มากกว่าจะเป็นความต้องการทางชีววิทยา¹

ทั้ง 3 ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นมีแนวทางที่ไม่ขัดแย้งกัน เพราะต่างก็เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะที่ไม่ซ้ำกัน จึงอาจศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมได้จากทุกทฤษฎี แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า ความรู้ และสติปัญญาจะช่วยให้บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น ประกอบกับลักษณะของวิชาชีพพยาบาลต้องใช้ความรู้คู่กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอยู่ตลอดเวลา ในการวิจัยครั้งนี้จึงยึดทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญาเป็นหลักในการศึกษาวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญาและทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

นักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาทฤษฎีในแนวนี้นี้คือ จอง พ็อาเจท์ (Jean Piaget) และ ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg)

จอง พ็อาเจท์ (Jean Piaget) เป็นนักจิตวิทยาชาวสวิส ได้สร้างทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานของทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา ทำให้ทราบว่าความคิดและสติปัญญาของบุคคลมีการเจริญตามลำดับขั้นของการพัฒนา เมื่อใช้อายุเป็นเกณฑ์

¹ Kohlberg, cited in ed. Lickona, Moral Development and Behavior, p. 48.

ในการแบ่งลำดับชั้น และเขาสังเกตพบว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในพฤติกรรม และกฎเกณฑ์การเล่นของเด็กตลอดเวลา^{1,2} การวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมทำให้เขาพบว่าแกนกลางของจริยธรรมคือเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมและความยุติธรรม โดยมีพัฒนาการทางจริยธรรม 2 ชั้น ดังนี้

1. ระยะที่เด็กถือกฎเกณฑ์จากภายนอก (Heteronomous) มีช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่พ่อแม่ผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างเห็นได้ชัด เด็กจะยึดถือกฎเกณฑ์ตายตัว (Fixed rules) ผิดเป็นผิด ถ้าทำผิดต้องได้รับโทษ โดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจหรือสาเหตุแห่งการกระทำนั้น
2. ระยะที่เด็กมีกฎเกณฑ์ของตัวเอง (Autonomous) เป็นระยะที่เด็กพัฒนาจริยธรรมขึ้นสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง มีเหตุผลที่คำนึงถึงความยุติธรรม และพิจารณาผลของการกระทำด้วย การที่เด็กเปลี่ยนการรับรู้จากกฎเกณฑ์ตายตัวหรืออิทธิพลจากภายนอก (Absolutism) มาเป็นกฎเกณฑ์ของตัวเองที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของผู้อื่น (Relativism) เนื่องมาจากพัฒนาการทางสติปัญญา อายุ และมีการมีสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน จึงพิจารณาเห็นว่าเด็กจะบรรลุถึงพัฒนาการทางสติปัญญา และจริยธรรมขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปี³

พือาเจท์ วัตถุประสงค์พัฒนาการทางจริยธรรมโดยสัมพันธ์เป็นรายบุคคล โดยสร้างเรื่องเป็นสถานการณ์คู่ กล่าวถึงการกระทำของเด็กชาย 2 คน ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน แต่ความตั้งใจ แรงจูงใจ และผลที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น เด็กชายคนหนึ่งทำแก้วแตก

¹ พรรณทิพย์ ศิริวรรณมุศย์, จิตวิทยาพัฒนาการ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 135.

² Jean Piaget, Six Psychology Studies. (New York : Random House, 1967), p. 301.

³ พือาเจท์, อ้างจาก ดวงเดือน และเพ็ญแข, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 39.

15 ใบ โดยไม่ได้เจตนา ขณะที่เปิดประตูเข้ามาเพื่อจะรับประทานอาหาร ส่วนเด็กชายอีกคนทำแก้วแตก 1 ใบ ขณะที่เป็นขึ้นไปหยิบขวดแยม แล้วตั้งคำถามว่า "ใครทำผิดมากกว่ากัน ถ้าเป็นพ่อ เธอควรถือใครมากที่สุด" ¹ จากคำตอบเหล่านี้ พ่ออาเจ็ นนำมาพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ตั้งไว้ 6 เกณฑ์ ² ดังนี้

1. การตัดสินจากเจตนากระทำ (Intentionality in judgment)
เด็กเล็กมีแนวโน้มที่จะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดีโดยตัดสินจากปริมาณที่เกิดขึ้น แต่เด็กโตจะตัดสินจากความตั้งใจหรือเจตนากระทำของบุคคลนั้น
2. การตัดสินที่เกี่ยวข้องจากบุคคลอื่น (Relativism in judgment)
เด็กเล็กจะตัดสินการกระทำถูกผิดจากความเชื่อว่าคุณอื่นก็คิดเช่นเดียวกันนี้ และเชื่อว่าความเห็นของผู้ใหญ่มอบถูกเสมอ เด็กโตจะต้องตัดสินตามสถานการณ์
3. ความไม่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษ (Independence of saction) เด็กเล็กมักจะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดีเพราะจะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กโตจะตัดสินการกระทำว่าไม่ดี เพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์และจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่น
4. การใช้ระบบตาต่อตา (Use of reciprocity) ในเด็กเล็กมักจะไม่ใช่ระบบตาต่อตาในการพิจารณาตัดสินบุคคล แต่ในเด็กโตมักจะใช้บ่อย
5. การใช้การลงโทษเพื่อล้างบาปและคืนนิสัย (Use of punishment as restitution and reform) ในเด็กเล็กจะสนับสนุนให้มีการลงโทษอย่างหนัก เพื่อคืนนิสัยผู้กระทำผิด ส่วนเด็กโตขึ้นจะมีความคิดเช่นนั้นน้อยลง
6. การยึดหลักธรรมชาติของความโชคร้าย (Naturalist views of misfortune) โดยมีความคิดว่าถูกพระเจ้าลงโทษ

¹ Jean Piaget, The Moral Judgment of the Child (New York : Collier Books, 1962), p. 11.

² Ibid., pp. 1 - 4.

หลังจากที่พอาเจท์ แบ่งชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้สำเร็จ เขาจึงศึกษาพบว่า กระบวนการที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงพัฒนา เกิดจากการพัฒนาทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Development)⁴ ชั้น¹ ซึ่งเขาได้ศึกษามาก่อนแล้ว ได้แก่

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (The Sensory-Motor Period) ระยะตั้งแต่เกิดจนถึงอายุประมาณ 2 ปี การรับรู้ทางประสาทสัมผัสในระดับง่าย ๆ จะทำให้เกิดพัฒนาการทางเขาวนปัญญาและความคิด เด็กจะค่อย ๆ มีโอกาสสร้างทางความคิดของสิ่งของที่โต้พบเห็นและจักรกระทำด้วยตนเอง ในตอนปลายของขั้นนี้จะเริ่มพัฒนาเรื่องความคงที่ของขนาดและรูปร่างของวัตถุและค้นพบหลักความถาวรของวัตถุ(permanent object)
2. ขั้นความคิดเกิดก่อนปฏิบัติการ (The Period of Preoperations Thought) ช่วงอายุประมาณ 2 - 7 ปี เด็กจะเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์เลียนแบบบุคคลอื่นได้ และพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 2 - 4 ปี พฤติกรรมในระยะแรกจะเป็นแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) ลักษณะนี้จะลดลงในราวอายุ 6 - 7 ปี ซึ่งเป็นตอนที่เด็กใช้ภาษาติดต่อและสังคมกว้างขวางขึ้น เริ่มพัฒนาความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ แต่ความคิดส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการรับรู้
3. ขั้นปฏิบัติการควมรูปธรรม (The Period of Concrete Operation) ช่วงอายุประมาณ 7 - 11 ปี เด็กจะมีความคิดแบบตรรกศาสตร์ ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ หรือเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ (concrete) พัฒนาการทางความคิดสูงขึ้น มีแบบแผนการค้นหาคำความจริงเกี่ยวกับวัตถุและสิ่งแวดลอมไม่ยึดการรับรู้

¹ Jean Piaget, The Psychology of Intelligence (London: Routledge & Kegan Paul Ltd., 1951), pp. 120 - 152.

4. ขั้นปฏิบัติการควยนามธรรม (The Period of Formal Operations) ช่วงอายุประมาณ 11 – 15 ปี เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาและความคิด เด็กจะสามารถถกคณหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแก้ปัญหาทั้งรูปธรรมและนามธรรมได้โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์

ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ที่ค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม โดยเชื่อตามทฤษฎีของ พิวาเจท์ ที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมจะพัฒนาตามพัฒนาการทางพุทธิปัญญา และใช้ออกในรูปแบบของจรรยาวิพากษ์ (moral judgment) โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (moral reasoning) เพราะแสดงให้เห็นถึงเหตุรุนแรงหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่ง^{1,2} และได้พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ส่วนมาก ไม่ได้บรรลุถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสังคมปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 – 25 ปี และจากการวัดพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลในหลายสังคม และวัฒนธรรมทั้งชาวตะวันตกและชาวตะวันออก แล้วสรุปว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ แบ่งเป็นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น โดยที่ขั้นค่า ๆ จะพบมากในเด็กทั่วโลก ส่วนขั้นสูงจะพบแต่ในผู้ใหญ่บางคนเท่านั้น ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ช่วยให้เข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมได้ลึกซึ้ง และถือเป็นสากล

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมโคลเบอร์ก แบ่งเป็น 3 ระดับใหญ่ ๆ แต่ละระดับแบ่งเป็น 2 ขั้น จึงเป็น 6 ขั้น ซึ่งเริ่มจากขั้นต่ำสุด ดังนี้³

¹Kohlberg, cited in ed. Lickona, Moral Development and Behavior, pp. 4 – 12.

²Kohlberg, cited in Rest, Counseling and Values, pp.64-78.

³Ibid., p.73.

ระดับ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรม (Preconventional Level)

ระดับนี้บุคคลจะสนองตอบต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยผู้มีอำนาจเหนือตน จะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดต่อผู้อื่น มี 2 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เป็นหลักหรือเหตุผลของการกระทำ เนื่องจากเด็กต้องฟังพาดและอยู่ในอำนาจผู้ใหญ่ จึงต้องเชื่อฟัง ขอมทำตาม เพราะกลัวถูกลงโทษ กลัวเจ็บ มีความเข้าใจว่า "ความดี" คือสิ่งที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ พบมากในช่วงอายุ 7 ปี

ชั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน เริ่มเห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชย ถือเป็นแรงจูงใจที่ไ้มลดีมากกว่าการถูกลงโทษ เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนแบบเด็ก ๆ จะทำตามความพอใจของตนโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม พบในช่วงอายุ 7 - 10 ปี

ระดับ 2 ระดับมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

เป็นชั้นการทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยที่ตนมีส่วนร่วมอยู่หรือทำตามค่านิยมและศาสนา โดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา บุคคลที่มีจริยธรรมระดับนี้ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็ยังนึกถึงจิตใจผู้อื่นด้วย สามารถแสดงบทบาททางสังคมได้ พบในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ส่วนมากในทุก ๆ สังคม มี 2 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 3 หลักความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เริ่มให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันมากขึ้น มักทำตามความคิดเห็นและความพอใจของกลุ่ม เพื่อให้เป็นที่ชอบพอและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง พบในวัยรุ่นตอนต้น อายุ 10 - 13 ปี

ชั้นที่ 4 หลักการทำหน้าที่ซึ่งกำหนดค่านิยมของสังคม เด็กจะมีความเจริญทางปัญญา ได้รับความรู้และประสบการณ์มากพอที่จะทราบว่า สังคมประกอบด้วยคนกลุ่มต่าง ๆ บุคคลต้องรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งในสังคม นับถือเชื่อฟังและทำตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดหรือคาดหวัง ความถูกต้องขึ้นอยู่กับสังคมหรือสถาบัน พบในช่วงอายุ 13 - 16 ปี

ระดับ 3 ระดับมีจริยธรรมของตนเอง (Postconventional Level)

เป็นระดับที่คัดค้านข้อขัดแย้งด้วยการนำมาติดตริกรองแล้วตัดสินใจด้วยตนเองตามแต่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน การยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม จะตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานของจริยธรรมที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และเป็นพื้นฐานของกฎสังคม (Society's rule) วิทยุใหญ่เพียงส่วนน้อย เท่านั้นที่มีจริยธรรมในระดับนี้ มี 2 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 5 หลักการมีเหตุผลและการเคารพตนเอง อาจพบในวัยรุ่นตอนปลายบางคน และผู้ใหญ่ บุคคลจะหลีกเลี่ยงมิให้ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอนใจโลเล ไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน จึงทำตามความมั่นคงที่ให้ได้ เห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่พยายามวิงวอนสิทธิผู้อื่น พฤติกรรมที่ถูกคองจะต้อง เป็นไปตามสิทธิของตนเอง คณะผสมผสานกับมาตรฐานที่ได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคมแล้ว สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความเคารพตนเอง และต้องการให้ผู้อื่นเคารพตนด้วย

ชั้นที่ 6 หลักการทำตามอุดมคติสากล เป็นจริยธรรมขั้นสูงสุดที่บุคคลจะมีเป็นของตนเอง พบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา มีประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเองและของกลุ่มอื่น ยอมรับความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้ว มีสายตาและความคิดกว้างไปกว่าสังคมของตน มีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำใจ มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่ออุดมคติอันปลายเกี่ยวกับความยุติธรรม ความเท่าเทียมกันของมนุษย์และเคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีหัวใจดีปะเป็นหลักประจำใจ คือความละอายต่อความชั่วและกลัวบาป

ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ชั้นของโคลเบอร์ก มีลักษณะกระบวนการพัฒนาจากขั้นต่ำไปยังขั้นสูง¹ ดังนี้

¹ Ibid., p. 73.

1. พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะดำเนินไปตามลำดับขั้น (sequential stage) ซึ่งพ็ออาเจท์ ศึกษาพบว่า จะมีขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นขนานไปกับขั้นที่สูงขึ้นของเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์
2. การที่บุคคลมีโอกาสรับรู้ทางสังคม (social perception) หรือการมีบทบาทในสังคม (role taking) จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพัฒนาการทางจริยธรรม
3. บุคคลจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้น เขาจะต้องมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงตรรกและความสามารถในการรับรู้ทางสังคมในระดับสูงเสียก่อน บุคคลจะพัฒนาจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่มีการถอยหลัง ไม่มีการก้าวข้ามขั้น ยกเว้นกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ ความคิดในขั้นต่ำจะผสานกันและส่งผลให้ขั้นแห่งความคิดเลื่อนสูงขึ้นไปได้¹

ถ้าพิจารณาพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์กในแง่ของสติปัญญาและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จะพบว่า ในขั้นต้น สติปัญญาและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีน้อยมากและค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามอายุและตามพัฒนาการของสติปัญญาจนถึงขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งพบได้น้อยคนเช่นกัน ปัจจัยที่บีบบังคับให้พัฒนาการทางจริยธรรมไม่ถึงขั้นสูงสุดนั้นส่วนใหญ่มักมาจากอิทธิพลทางสังคม ที่มีระบอบบังคับเข้มงวด ไม่เปิดโอกาสให้บุคคลเป็นอิสระในความคิดและการกระทำ ไม่ให้โอกาสได้ฝึกหัดการมีเหตุผล และการเคารพตนเอง หรือเป็นสังคมที่ปิดกั้นไม่ยอมให้หลักความคิดและวิธีปฏิบัติของบุคคลในสังคมอื่น ๆ รั่วไหล เข้าไปได้²

¹ Thomas Johnston, "Moral Education for Nursing," Nursing Forum 19 (1980) : 284 - 299.

² คางเคื่อน และเพ็ญแข, พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา, หน้า 19.

จี.เอ.พี (G.A.P., Group for Advancement of Psychiatry) รายงานเกี่ยวกับวัยรุ่นปกติว่าวิกฤติการณ์ของวัยรุ่นจะจบไปเมื่อเขาได้ติดต่อกับโลกของผู้ใหญ่ด้วยความสามารถและเป็นแรงจูงใจให้เขาอยู่ควายได้ แต่ก็ไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะถ่ายทอดค่านิยมจากผู้ใหญ่ เพราะเขาอาจยึกสิ่งใหม่ ๆ ที่โคพบในชีวิต เนื่องจากมีอิสระและมีเหตุผลในการเลือกแล้ว ดังนั้น ในระดับที่ 3 วัยรุ่นบางคนอาจผ่านไปไม่ถึงเลยก็ได้ ระดับพัฒนาการนี้จะเริ่มมีสมดุขย์ของเหตุผลในวัยกลางคน เพราะมีธุรกิจความรับผิดชอบเพื่อผ่านไปสู่วัยผู้ใหญ่¹

ดังนั้น บุคคลที่จะผ่านพัฒนาการทางจริยธรรมไปถึงขั้นสูงสุด จึงมีน้อย อย่างไรก็ตาม ไม่มีเครื่องประกันว่า บุคคลที่อยู่ในขั้นสูงสุดถึงขั้นที่ 6 จะใช้หลักในขั้นนี้ทำการกระทำทุกประการของตน ครองข้ามบุคคลที่ตระหนักถึงหลักขั้นที่ 5, 6 ในทางจริยธรรม อาจะลงมาใช้หลักขั้นต่ำ ๆ เป็นเหตุผลในการปฏิบัติก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอารมณ์ฉุนเฉียวอันเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ความอดหยาก อยู่ในระหว่างอันตราย หรือขัดแย้งกับผู้อื่น เป็นต้น ส่วนผู้ที่ไม่เคยมีพัฒนาการไปถึงขั้นสูง เช่น ขั้นที่ 5 และ 6 เลย บุคคลเช่นนี้จะไม่มีโอกาสที่จะเข้าใจและปฏิบัติตามหลักในขั้นสูง ๆ ได้

โคลเบอร์ก วัตถุประสงค์พัฒนาการทางจริยธรรม โคเลสร้างแบบสอบถามปลายเปิดเป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม แล้วมีข้อให้เลือกตอบ 2 ข้อ ตัวอย่างเช่น เรื่องของชายคนหนึ่งมีภรรยาที่กำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง ต้องใช้ยาซึ่งผู้ขายยาต้องการขายในราคาที่สูงมาก ผู้ตอบจะถูกถามว่า ถูกหรือไม่ที่ชายคนนั้นจะขโมยยาจากเจ้าของยา คำตอบของเขาจะถูกตัดสินว่าควรอยู่ในขั้นใดของพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ทั้งนี้ ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานวัด แต่ขึ้นอยู่กับผู้ให้คะแนนซึ่งได้รับการอบรมมาโดยตรง วิธีของโคลเบอร์กทำให้ผู้ตอบได้ใช้ความคิดที่ซับซ้อนมากกว่าวิธีของฟ็อดเจอร์ แต่ก็ยังไม่มีเกณฑ์การประเมินผลที่แน่นอน

¹ Doris Cook Sutterley and Gloria Ferraro Donnelly,

มีผู้สนใจศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับลำดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมาก ที่ใช้เป็นสากล และนำมาซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยและแบบสอบเคาะ คีไพนิง อิชชูล์ เทสต์ (The Defining Issues Test) ของเรสต์ และคณะ

เจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest) เป็นนักจิตวิทยาที่ใช้แนวคิดจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัย โดยเรสต์มีความเชื่อพื้นฐานว่า บุคคลมิได้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมหรือจรรยาวิพากษ์ (moral judgment) เพียงขั้นเดียว แต่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้มากกว่าหนึ่งขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมในการตัดสินใจทางจริยธรรมแต่ละปัญหา ผลจากการศึกษาของเขาทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับลักษณะของขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม เรสต์จึงสร้างแบบสอบวัคจรรยาวิพากษ์ ชื่อ เคาะคีไพนิง อิชชูล์ เทสต์ หรือ คีไอที 1 (The Defining Issues Test, D.I.T.) ซึ่งปรับปรุงจากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดของโคลเบอร์ก และแบ่งขั้นพัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น ดังนี้ 2

ขั้นที่ 1 การหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ (Punishment-obedience orientation) เป็นขั้นที่เด็กจะยึดถือพันธะที่มีต่อกัน (obligation) ได้แก่พันธะต่อผู้มีอำนาจเหนือตน ยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู เพื่อความอยุ่รอด พ้นจากการถูกลงโทษจากผู้มีอำนาจเหล่านั้น

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน (Instrumental hedonism and exchange) พฤติกรรมทางจริยธรรมขึ้นอยู่กับค่าของวัตุรางวัล มีการตอบแทนกันในลักษณะที่เท่าเทียมกัน ทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

1 James R. Rest, Manual for the Defining Issues Test (Unpublished manuscript, 1974), pp. 1 - 40.

2 Rest, Counseling and Values, p. 77.

ขั้นที่ 3 มุ่งใหญ่ยอมรับตน (Orientation to approval and personal concordance) ขยายกว้างกว่าขั้นที่ 2 มีการรักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นพันธะทางจริยธรรม (moral obligation) มีการสร้างและรักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การได้รับสิ่งตอบแทนไม่สำคัญเท่ากับการรักษาความพึงพอใจต่อกัน ความสัมพันธ์เริ่มขยายออกไปสู่คนหมู่มาก

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของสังคม (The Law and order orientation) นอกจากมุ่งรักษาสัมพันธ์ส่วนตัวแล้วยังมุ่งถึงสมาชิกในสังคมต้องละเว้นการทำร้าย การขโมย ช่วยป้องกันกลุ่ม ทุกคนทำหน้าที่ของตนและช่วยงานส่วนรวม สนับสนุนผู้นำและผู้มีอำนาจในกลุ่ม รักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในสังคม การตอบแทนกันอยู่ในลักษณะของการติดต่อกับสังคมส่วนใหญ่ เพื่อให้เกิดความสมดุลในสังคม พฤติกรรมทางจริยธรรมขึ้นอยู่กับทำให้เกิดความสมดุลในสังคมส่วนใหญ่ โดยสนับสนุนปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของสังคม

ขั้นที่ 5 ใช้หลักความคิดทางจริยธรรม (Principle moral thinking) พฤติกรรมทางจริยธรรมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความคาดหวังของบุคคลในสังคม มีการตอบแทนกัน มีความเข้าใจซาบซึ้งว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสามารถกระทำได้หลายวิธี แบ่งเป็น 2 ขั้นย่อยดังนี้

ขั้น 5 A เป็นขั้นการเห็นชอบและเข้าใจหลักเกณฑ์ทางสังคมด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตย ยอมรับค่านิยมและความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม

ขั้น 5 B เริ่มมีอุดมคติในการสร้างสรรค์เพื่อให้สังคมอยู่ในสภาพที่เต็มไปด้วยความรัก สันติภาพ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ มีเสรีภาพ ภารครภาพ และความเสมอภาค

ขั้นที่ 6 ใช้หลักเกณฑ์ขั้นสูง (Organized principle) พัฒนาการในขั้นนี้เป็นอิสระจากความไม่แน่นอนของสภาพการณ์ในสังคม เช่น ไม่ว่าโครงสร้างของสังคมจะเป็นอย่างไร กฎเกณฑ์ประเพณีที่ยึดถือกันเป็นอย่างไร เขาไม่สนใจ เขาสามารถสร้างขอบเขตของพันธะสิทธิ์ที่เขายึดถือเป็นหลักสากล จากประสบการณ์ที่เขาเรียนรู้มาจากสังคม สามารถแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมที่ซับซ้อนได้มากกว่าขั้นก่อน

ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเรสคัลคล้ายกับโคลเบอร์กทุกชั้น ยกเว้นขั้นที่ 5 ที่ เรสคัล แบ่งออกเป็น 2 ชั้นย่อย และได้นำขั้นที่ 5 และ 6 รวมเข้าด้วยกัน เป็นขั้น P (Principle Morality Stage) เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ขั้นพัฒนาการต่อไป

ความเป็นมาและลักษณะของแบบสอบ คีไอที

เรสคัลและคณะได้ปรับปรุง เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดของโคลเบอร์ก ให้มีลักษณะเป็นปรนัย และสะดวกในการใช้มากขึ้น ชื่อ เออะ คีไอที อีชชูส์ เทสต์ หรือ คีไอที (The Defining Issues Test, D.I.T. ใช้วัดการเลือกเหตุผลในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม หรือ จรรยาวิพากษ์ (moral judgment) ซึ่งยึดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเกณฑ์ เริ่มใช้ครั้งแรกระหว่างปี ค.ศ. 1971 - 1972 ทั้งในการศึกษาแบบระยะยาวและแบบภาคตัดขวาง

แบบสอบคีไอที มีลักษณะที่ต้องการให้ผู้ทำแบบสอบ ใช้ความคิด ความเข้าใจและใช้เหตุผล เพื่อตัดสินใจ ไม่ได้ใช้วัดความเร็วในการตัดสินใจ ประกอบด้วยปัญหาทางจริยธรรม (moral dilemma) 6 เรื่อง แต่ละเรื่องจะถามถึงการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ทำแบบสอบที่มีต่อปัญหานั้น ๆ ซึ่งจะสัมพันธ์กับการประเมินค่าความสำคัญ (rating) ในตอน 1 และจัดอันดับ (ranking) ในตอน 2 ซึ่งตอน 1 และ 2 จะมีความสัมพันธ์กัน และแต่ละอันดับจะเป็นตัวแทนของขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่แสดงถึงขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม โดยใช้คะแนน P (Principled morality stage) เป็นดัชนีพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้ทำแบบสอบ

แบบสอบคีไอที มีข้อความที่เป็นตัวเร้าสั้นกว่าของโคลเบอร์กเพื่อเน้นจุดที่ควรสนใจ ผู้ทำแบบสอบจะมีอิสระในการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง จึงมีความก้าวหน้าในการตัดสินใจ

ช่วยตนเองมากกว่าที่จะตั้งใจทำให้ไ้คะแนน และมีตัวเลือก ให้ผู้ทำแบบสอบมีโอกาสเลือกมากขึ้นในการจัดอันดับและให้ค่า ตลอดจนมีมาตรฐานของการให้คะแนน อย่างไรก็ตาม แบบสอบนี้ ไม่ควรใช้กับเด็กอายุต่ำกว่า 11 ปี และผู้ที่ไม่เ้ความร่วมมือ เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ผิดพลาด¹

ลักษณะของแบบสอบคือไ้ที่ มีดังนี้

1. ไม่ทำให้เกิดความไขว้เขวในการตีความ ข้อกระทงที่อยู่ในชั้นพัฒนาการที่สูง จะมีความเป็นนามธรรม และต้องการความคิดในระดับที่สูงกว่าชั้นที่รองลงมา
2. ใช้วลีที่ยืดยาวไร้ความหมายเป็นตัวลวง เพื่อตรวจสอบวิธีการเลือกของผู้ทำแบบสอบถาม ว่าเลือกเพราะความซับซ้อนของ ข้อความ หรือเลือกเพราะความเข้าใจ
3. ใช้ความพยายาม และระมัดระวังในการจัดข้อกระทง เกี่ยวกับความยาว ความซับซ้อน ตลอดจนศัพท์เทคนิค ซึ่ง เป็นตัวแทนชั้นพัฒนาการแต่ละชั้น
4. เปิดโอกาสให้ผู้ทำแบบสอบ มีโอกาสเลือกข้อความได้อย่างเหมาะสมโดยในแต่ละชั้น จะมีข้อความที่มีตัวแทนหลาย ๆ ข้อความ²

ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ชั้น ของโคลเบอร์ก และเรสต์ เป็นที่สนใจอย่างกว้างขวางของนักจิตวิทยา และนักวิชาการสาขาอื่น ๆ โดยนำมาประยุกต์เข้ากับหลักวิชาและลักษณะงานของตน ดังที่ โทมัส จอห์นสตัน (Thomas Johnston) ได้ใช้ระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กอธิบายถึงความรับผิดชอบของพยาบาลในแต่ละชั้น³ ดังนี้

¹ Rest, Manual for the Defining Issues Test, pp. 1-40.

² James R. Rest, "New Approach in Assessment of Moral Judgment"; Moral Development and Behavior ed. Thomas Lickona, (New York : Holt, Rinehart and Winston, Co., 1976), pp. 198 - 218.

³ Johnston, Nursing Forum, pp. 288 - 289.

ขั้นที่ 1 พยายามทำทุกอย่างเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เช่น ทำตามความต้องการของแพทย์ในค่านความต้องการพื้นฐานเท่านั้น ทำตามบุคคลที่มีอำนาจโดยตรงต่อคนงานที่นอกเหนือจากนี้จะไม่สนใจ

ขั้นที่ 2 มีความเห็นแก่ตัวลดน้อยกว่าขั้นที่ 1 รู้จักทำทางผู้อื่นบ้าง มีเหตุผลในรูปของการตอบแทน เช่น การทำให้ครูหรือผู้ตรวจการประจำแผนกเกิดความพึงพอใจ ไม่ได้ทำเพราะเห็นว่า เป็นงานที่ควรทำเพื่อผู้ป่วยหรือเพื่อผู้อื่น

ขั้นที่ 3 พยายามทำงานหนักเพื่อความต้องการของผู้อื่นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แม้จะไม่ใช้ความต้องการของตน จะเป็นพยาบาลที่ดี ช่วยแพทย์ได้มาก ได้รับการยอมรับ มีความตั้งใจมาก

ขั้นที่ 4 พยายามผูกพันและทำทุกอย่างตามกฎหมายเกณฑ์อำนาจหน้าที่ เห็นแก่กฎตลอดเวลา ไม่ยึดถือหลักจริยธรรมระหว่างบุคคล

ขั้นที่ 5 พยายามตระหนักถึงข้อผูกพันต่าง ๆ แต่ก็ตระหนักได้ดีกว่ากฎหมายเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ขั้นนี้จะคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลที่ว่า เขามีสิทธิที่จะไม่เห็นด้วยในกฎเกณฑ์ ความคิดเห็น และค่านิยมส่วนบุคคล

ขั้นที่ 6 พยายามจะจำแนกได้ถึงลักษณะแต่ละบุคคล และหลักจริยธรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นหลักความยุติธรรม ความถูกต้องและผิดของแต่ละบุคคล และเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสม เช่น ถ้ากฎรุนแรงมากเกินไป เขาอาจไม่เชื่อฟังได้

จากการศึกษาจึงสรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมีบทบาทที่สำคัญมากในการดำรงชีวิตของทุกคน และโดยเฉพาะวิชาชีพที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ เช่น วิชาชีพพยาบาล ควรคำนึงถึงหลักจริยธรรมให้มาก และควรศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ทราบถึงพัฒนาการของจริยธรรมของบุคลากรพยาบาล เพื่อใช้ประโยชน์จากการศึกษาที่ได้ต่อไป

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ศึกษาการให้เหตุผลทางจริยธรรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด สรุปได้ว่า อายุ การศึกษา ลักษณะการเลี้ยงดู ระดับเศรษฐกิจและสังคม

ของบูลีเยงคู และอื่น ๆ มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม แต่อาจมีเวลาช้าเร็วกว่ากัน ส่วน
วัฒนธรรมไม่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม¹

โคลเบอร์ก พบว่าในสังคมบางแห่ง เช่นหมู่บ้านหนึ่งในประเทศยูคาตัน และอีก
หมู่บ้านหนึ่งในประเทศตุรกี ไม่มีผู้ตอบอยู่ในชั้นที่ 5 และ 6 เลย แต่ชาวจีนไต้หวัน และชาว
เม็กซิกันมีพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นขั้นตอนครบทั้ง 6 ชั้น เหมือนชาวอเมริกัน แต่ช้ากว่า
เล็กน้อย² และจากการสำรวจในชาวอเมริกันพบว่า ส่วนใหญ่มีพัฒนาการอยู่ในชั้นที่ 4 และ
มีเพียงหนึ่งในห้าเท่านั้นที่อยู่ในชั้นที่ 5³ ผลที่ได้สอดคล้องกับการทดลองของเขาในครั้ง
อื่น ๆ และสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่พัฒนาไปตามอายุและสติปัญญาของ
โคลเบอร์ก

เรสท์ และคณะ ศึกษา ปี 1974 โดยใช้แบบสอบ คีไอที กับกลุ่มตัวอย่าง
4 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน แบ่งเป็นมัธยมตอนต้น มัธยมตอนปลาย วิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัย
พบมีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างคะแนนของกลุ่มและทุกชั้นของพัฒนาการ แสดงว่า
อายุ และการศึกษามีความสัมพันธ์กับคะแนนคีไอที⁴

ต่อมาเรสท์⁵ ใช้แบบสอบ คีไอที ศึกษาเด็กวัยรุ่นจำนวนมากพบว่า
มีพัฒนาการอย่างเห็นได้ชัด โดยเด็กมัธยมตอนต้นจะพัฒนาจากระดับก่อนมีจริยธรรม (Pre-
conventional level) เป็นระดับมีจริยธรรม (Conventional level) ในปี 1976

^{1,2} โคลเบอร์ก, อ้างจาก ดวงเดือน และเพ็ญแข, จริยธรรมของเยาวชนไทย,
หน้า 42 - 46.

³ Rosmary Krawczyk and Elizabeth Kudzma, "Ethics : A Matter
of Moral Development," Nursing Outlook, (April 1978) : 255.

⁴ Rest, Manual for the Defining Issues Test, pp. 5-1, 2.

⁵ James R. Rest, Moral Judgment Related to Sample Charac-
teristic, pp. 17 - 18.

เรสคไคววิจัยภาคตัดขวางกับกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน 20 กลุ่ม จำนวน 5714 คน เพื่อดูแนวโน้มของอายุและการศึกษาที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 วิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย และผู้ใหญ่ ปรากฏว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำสุด และนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมสูงสุด แต่ผู้ใหญ่ที่อายุมากที่สุดที่ไม่ได้ศึกษาต่อ กลับมีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่าผู้ที่เรียนระดับวิทยาลัยขึ้นไป ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ตารางแสดงค่ามัธยฐาน เลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนชั้น P ของพัฒนาการทางจริยธรรม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	$\bar{x}$	S.D
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1322	21.9	8.5
มัธยมศึกษาปีที่ 5	581	31.8	13.5
วิทยาลัย	2478	42.3	13.2
บัณฑิตวิทยาลัย	183	53.3	10.9
ผู้ใหญ่	1149	40	16.7
รวม	5714		

คอร์ตซบาค (Dortzbach) ได้ทำการวิจัย ปี 1975 ในผู้ใหญ่ อายุ 25 - 74 ปี จำนวน 185 คน โดยสุ่มจากผู้ที่มิได้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเมืองอู๋ยีน รัฐโอเรกอน แบ่งเป็น 6 กลุ่มตามระดับการศึกษา คือ ประถม มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา วิทยาลัย และระดับมหาวิทยาลัย โดยใช่แบบสอบถามที่ฉบับย่อ (3 เรื่อง) ผลการวิจัยพบว่าคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา ¹

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ให้ผลสอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างทางพุทธิปัญญา ซึ่งเน้นการศึกษาเป็นหลักมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมมากกว่าอายุเพียงอย่างเดียว ดังนั้นผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำกว่า

ซิสโตน (Cistone) ศึกษาพฤติกรรมใน ครู ผู้บริหาร และบุคลากร ในบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 189 คน โดยใช่แบบสอบถามที่วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และสร้างเอ็ม อาร์ เอส อาร์ (MRSR, Moral Reasoning Survey of Respondent) ส้ารวจประวัติ ได้ขอคนพบส่วนหนึ่งว่าผู้ตอบที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทมีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ ²

ทางค่านการพยาบาล เคตตีเฟียน (Ketefian) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในพยาบาลปฏิบัติการ 79 คน โดยใช่แบบสอบถามที่วัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และสร้างแบบสอบถาม เจ เอ เอ็น ดี (JAND, Judgment about Nursing Decision) วัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผลการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ทางบวกของเหตุผลเชิงจริยธรรมกับความรู้และค่านิยมของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญ มีความสัมพันธ์ทางบวกของเหตุผลเชิงจริยธรรมกับการรับรู้ของพยาบาล

¹ Dortzbach, cited in Rest, Moral Judgment Related to ,
Sample Characteristics, p. 42.

² Cistone. Dissertation Abstracts International, p.2367 - A

ในพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ปรากฏจริงอย่างมีนัยสำคัญ¹

เคตตีเฟียน ได้ศึกษาต่อมาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเชิงวิเคราะห์ (Critical thinking) การเตรียมการศึกษา และระดับจรรยาวิพากษ์ในพยาบาล 79 คน โดยใช้แบบสอบคีโอที่จรรยาวิพากษ์ และสร้างแบบสอบวัตสัน แกลสเซอร์ กริติเคอร์ ดิงคิงส์ แอพพร้าเซอร์ เทสต์ (Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Test) วัดความคิดเชิงวิเคราะห์ แบบสอบถามข้อมูลการเตรียมการศึกษา ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่า ความคิดเชิงวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจรรยาวิพากษ์อย่างมีนัยสำคัญ และมีความแตกต่างระหว่างจรรยาวิพากษ์ของพยาบาลวิชาชีพ และผู้ชำนาญเฉพาะทาง (Technical) อย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า ความคิดเชิงวิเคราะห์และการเตรียมการศึกษาจะทำนายความแปรปรวนของจรรยาวิพากษ์ได้กว้างกว่าตัวแปรตัวเดียว²

คริสแชม³ (Crisham) ได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในพยาบาล โดยใช้แบบสอบคีโอที่ การตอบสนองในสถานการณ์สมมุติ และสร้างแบบสอบเอนคีโอ (NDT; Nursing Dilemma Test) ที่คล้ายคีโอที่ เพื่อการตอบสนองต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ

¹ Shake Ketefian, "Moral Reasoning and Moral Behavior Among Selected Groups of Practicing Nurses," Nursing Research 30 (May-June, 1981) : 171 - 176.

² Shake Ketefian, "Critical Thinking, Educational Preparation, and Developmental of Moral Judgment," Nursing Research 30 (March - April 1981) : 98 - 103.

³ Patricia Crisham, "Measuring Moral Judgment in Nursing Dilemma," Nursing Research 30 (March-April 1981) : 104 - 110.

พยาบาลจริง ๆ กลุ่มตัวอย่าง 225 ประกอบด้วย พยาบาลปริญญาหลักสูตรต่อเนื่อง (Associate degree) ปริญญาตรีทางการพยาบาล ปริญญาโททางการพยาบาล นักเรียนพยาบาล ปี 3 และผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพอื่น ผลการศึกษาให้ข้อนาสนใจบางประการดังนี้ ระดับ การศึกษามีสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ส่วนคะแนน เอนคี่ที่ ของกลุ่ม เพิ่มตามระดับการศึกษาเหมือนกัน ยกเว้นนักเรียนพยาบาลที่สูงกว่าปริญญาตรีทางการพยาบาล และผู้ที่ไม่ใช่พยาบาล แต่ทั้ง 5 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่มที่คุ้นเคยกับการ พยาบาล (พยาบาลวิชาชีพ) มีคะแนน คีไอที และ เอนคี่ที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่คุ้นเคย (นักเรียน พยาบาล, วิชาชีพอื่น) อย่างมีนัยสำคัญ และจากการศึกษาเฉพาะในกลุ่มวิชาชีพ พบว่า ระดับ ปริญญาโท มีคะแนนทั้งสองอย่างสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญ ปริญญาตรีทางการพยาบาลมีคะแนน ทั้งสองอย่างสูงกว่า ปริญญาตรีหลักสูตรต่อเนื่องและผู้มีประสบการณ์สูงกว่า 5 ปี มีคะแนน ทั้งสองอย่างสูงกว่าผู้มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อค้นพบดังกล่าวจึงสนับสนุนทฤษฎีของโคลเบอร์กที่ว่า ความรู้และประสบการณ์ มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม

เมอร์ฟี (Murphy) ศึกษาปี 1976 ถึงการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในพยาบาล พวกร้อยละ 95 มีพัฒนาการอยู่ในระดับ conventional ของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม¹

มันฮอลล์ (Munhall) ศึกษาปี 1977 ในครูพยาบาล 15 คน และนักศึกษา พยาบาลทุกชั้น พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีแนวโน้มที่จะมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับ conventional แต่ครูพยาบาลอยู่ที่ระดับ P แต่ผลยังไม่แน่ชัด เพราะกลุ่มตัวอย่าง จำนวนน้อย²

¹ Murphy, cited in Ketefian, Nursing Research, p. 172.

² Munhall, cited in Kotefian, Nursing Research, p. 172.

สำหรับในประเทศไทย ได้มีนักจิตวิทยาเริ่มให้ความสนใจกับจริยธรรมมากขึ้น เช่น ควาง เกื้อน และคณะ ศึกษาจริยธรรมของ เยาวชนไทย อายุระหว่าง 11 - 25 ปี ผลการวิจัยพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของจริยธรรมไม่แตกต่างกันมากนัก เปอร์เซนต์ของผู้มีจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 1 ถึง 6 ของเยาวชนโดยส่วนใหญ่อยู่ในชั้นที่ 4 (ประมาณ 50 เปอร์เซนต์) และพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลไม่ปรากฏชัดถึงความแตกต่างตามเพศ อายุ ฐานะของครอบครัว และระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ¹

ต่อมาสุพัชร์ศรี ชุมทรัพย์ ศรีวรรณ เขียวลี สุรณีย์ จุฑาคำรังพันธ์ และ วดี ออมสิน ได้ทำการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรม ในนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับโดยใช้ แบบสอบของเรสต์ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย และปรับปรุงถ้อยคำให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนไทย ได้ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า เพศ และสภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม ไม่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของ เด็กมัธยม แต่ การศึกษามีผลให้พัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 2,3,4,5 ซึ่งผลที่ได้

¹ ควาง เกื้อน และเพ็ญแข, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 92-94, 178.

² สุพัชร์ศรี ชุมทรัพย์, "พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), บทคัดย่อ

³ ศรีวรรณ เขียวลี, "พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), บทคัดย่อ.

⁴ สุรณีย์ จุฑาคำรังพันธ์, "พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522) บทคัดย่อ.

⁵ วดี ออมสิน, "พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" บทคัดย่อ.

สอดคล้องกับการวิจัยของ เรสท์และคณะซึ่งกล่าวข้างต้น

จากผลการวิจัยส่วนใหญ่ข้างต้นสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ พ็อว์เจท์และโคลเบอร์กที่ว่า การศึกษามีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม และบุคคลสามารถ พัฒนาขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงได้หลายขั้น โดยเฉพาะในผู้ใหญ่ควรจะพัฒนาอย่างน้อย ในขั้นที่ 4 แต่ไม่มีการกำหนดมาตรฐานไว้นแน่นอน สำหรับการวิจัยเปรียบเทียบหน้าที่ของครู กับบุคลากรอื่นนั้นยังไม่มีผลการวิจัยชัดเจนนัก แต่ก็เป็นเรื่องน่าสนใจศึกษาต่อไป

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในพยาบาล วิชาชีพ และศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ และวุฒิทางการศึกษา เพื่อดูผลการศึกษาว่า สอดคล้องกับทฤษฎีและผลการวิจัยอื่นหรือไม่ โดยใช้แบบสอบถามที่ไอบีของ เรสท์ เป็นเครื่องมือ ในการวิจัย

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย